

2 Datagrunnlaget – begrensninger og muligheter

Hovedforfatter **Paul Inge Severeide**, Seksjonsleder, Statistisk sentralbyrå, der de andre i Faglig analysegruppe, har skrevet mindre deler av artikkelen.

Historisk finnes det begrenset med statistisk data om samer og samiske forhold. Folke- og boligtellingerne har imidlertid opp gjennom historien hatt med noen spørsmål om samer og kvener. Ved alle folketellingene fra 1845 til 1930 ble det hentet inn oppgaver over tallet på samer og kvener. I tellingene fra 1845 til 1875 ble skillet mellom nordmenn, samer og kvener gjort på grunnlag av *avstamning* ("fordeling etter rase"). På tellingslistene i 1865 var det også spurt om språk, men disse oppgavene ble ikke utnyttet statistisk. I folketellingene fra 1865 til 1930 ble imidlertid etnisitet registrert på individnivå, det vil si opplysninger om samisk, kvensk eller norsk tilhørighet. Tellingene skulle inneholde "Oppgave over antall af de i Riget værende Lapper eller Finner og Qvæner", og opererte med kategorier som lapp, finn, kvæn og blandet. Det vises her til Evjens (2007)¹ analyse av folketellingene i områder sør for Finnmark. Språkforsker Jens Andreas Friis kartla dessuten i siste halvdel av 1800-tallet befolkningens etniske sammensetning i Finnmark og Troms ved å kartlegge språkbruk, og illustrerte dette i etnografiske kart fra 1861 og 1888/1890. Evjens analyse (2007) viser at den samiske befolkningen var bosatt både på innland, i fjorder og ute på øyene. Kildematerialet viser at i de områder som i dag har en forholdsvis stor samisk bosetting, var det mange registrerte samer også i folketellingene. I tellingene fra 1890 til 1930 ble det spurt både om avstamning og om språk, og det ble foretatt grupperinger etter begge kriterier. Både gruppering etter avstamning og etter språk ble imidlertid vanskeligere etter hvert som tiden gikk.

Ved folketellingen i 1946 fant en av ulike grunner at det ikke var formålstjenlig å ta med spørsmål om samer og kvener. Før tellingen i 1950 ble imidlertid SSB fra flere hold bedt om igjen å foreta en optelling av samer og kvener. Etter å ha rådført seg med en rekke autoriteter på området, fant SSB "under sterk tvil" at en burde forsøke å hente inn oppgaver over språkforholdene i bygdene i de tre nordligste fylker. Konklusjonen ble altså at en kun skulle ta med spørsmål om språkforhold. I publikasjonen "Folketellingen 1. desember 1950", åttende hefte (s 20-21) begrunnes dette med følgende:

---

¹ Bjørg Evjen: Samisk tilstedeværelse i området sør for Finnmark 1865-1930. I NOU 2007: 14 Samisk naturbruk og rettssituasjon fra Hedmark til Troms. Bakgrunnsmateriale for Samerettsutvalget.

”Raseblandingen er nå kommet så vidt langt at det ofte kan være meget vanskelig å avgjøre hvilken rase store grupper av befolkningen tilhører. Videre lever en stor del av samene og kvenene på nøyaktig samme måte som den øvrige befolkningen, og har helt ut tilpasset seg norsk kultur og tradisjon. Det kulturelle skillet følger derimot i sterkere grad det språklige, og kan derfor best belyses ved en språklig fordeling av befolkningen.”

I tillegg var det slik at begrepet ”rase” hadde kommet så sterkt i miskreditt på grunn av forholdene under krigen, at det ville vekke indignasjon om en tok med et slikt spørsmål på tellingskjemaene.

Folke- og boligtellinger i 1970 var siste gang spørsmål om språk og etnisk bakgrunn var tema i forbindelse med en telling. Ved denne tellingen ble det utformet et eget skjema med fire spørsmål for samer. I 1978 utgav SSB en publikasjon med samiskrelaterte data. Analysen var basert på de samiske tilleggsspørsmålene ved tellingen i 1970, og gitt ut i serien *Artikler fra Statistisk sentralbyrå* (nr. 107). Hefkets tittel var ”Den samiske befolkning i Nord-Norge”.

Senere folke- og boligtellinger har ikke hatt med samiske spørsmål, og omfanget av andre typer samiskrelatert statistikk er så vidt lite at det ikke har vært aktuelt å samle disse i noen egen publikasjon

2.1 Samisk statistikk i dag

I løpet av det siste tiåret har oppmerksomheten rundt samiskrelaterte data økt, og det er blitt tydeligere at oppdaterte data om samiske samfunnsforhold er mangelvare. Mangelen er påpekt både av Sametinget og av andre institusjoner og enkeltpersoner som har samiskrelaterte saker som sitt arbeidsfelt. Også internasjonale organer innen minoritets- og antidiskrimineringsfeltene har i sine rapporter om Norge gitt uttrykk for at manglende data om blant annet samenes vilkår vanskeliggjør arbeid innen disse feltene (CERD FNs rasediskrimineringskomite, august 2006).

Med dette som bakteppe tok Sametinget initiativ til å etablere et grunnlag for regelmessig produksjon av samiskrelatert statistikk. I 2003 ble det etablert et prosjekt, *Samiskrelatert statistikk i Norge – innhold, organisering og drift*, hvor Statistisk sentralbyrå i samarbeid med Sámi Instituhtta/Nordisk Samisk Institutt skulle arbeide mot å etablere en permanent ordning for utarbeiding og formidling av samisk statistikk i Norge.

I 2006 kom publikasjonen *Samisk statistikk 2006*. Denne ble fulgt opp av en ny utvidet versjon i 2008 (*Samisk statistikk 2008*). Publikasjonen presenterer en sammenstilling av det som hittil er utarbeidet av offisiell statistikk med særlig relevans for samisk samfunnsliv i Norge. Det tas sikte på å utgi oppdaterte versjoner av Samisk statistikk annet hvert år.

Publikasjonene *Samisk statistikk 2006* og *Samisk statistikk 2008* er det som finnes av samlet samiskrelatert statistikk i Norge. Publikasjonene representerer et klart framskritt i forhold til tidligere, og gir en brukbar statistisk oversikt på sentrale områder av samisk samfunnsliv. Samtidig viser publikasjonen at det er flere samiskrelaterte statistikkområder som ikke er dekket.

Norsk offisiell befolkningsstatistikk er i sin helhet basert på registeropplysninger. Det sentrale folkeregister (DSF) er primærkilden. Dette datagrunnlaget gir et utmerket grunnlag for å publisere statistikk og analyser om ulike populasjoner og ulike demografiske emner. I tillegg gir den grunnlag for kopling mot andre individbaserte data som for eksempel inntekt, utdanning og sysselsetting.

Den samiske befolkningen er, som resten av den bofaste befolkningen, registrert i DSF, men ikke som egen etnisk populasjon. Det betyr at den samiske befolkningen er med i den generelle befolkningsstatistikken, men det er ikke mulig å skille ut samene som en egen populasjon det kan lages statistikk over. Heller ikke nyere folketellinger kan bidra i denne sammenheng. I noen land, eksempelvis Canada, New Zealand og Storbritannia, omfatter dagens folketellinger også spørsmål om etnisk bakgrunn. I Norge og en rekke andre land er det ikke praksis å stille denne typen spørsmål. Dette medfører at det ikke foreligger offisielle data om etnisk tilhørighet hos personer bosatt i våre områder. Dermed fins det heller ikke data som kan benyttes som grunnlag for å lage individbasert offisiell statistikk om personer med samisk-etnisk tilhørighet.

2.3 Det geografiske grunnlaget

Dette betyr at vi er avhengig av andre kilder og metoder for å kunne lage statistikk over den samiske befolkningen. I publikasjonene *Samisk statistikk 2006* og *Samisk statistikk 2008* er statistikken i hovedsak geografisk basert, ved at områder som etter visse kriterier er definert som samiske bosettingsområder, danner rammene for statistikken. Konkret har utgangspunktet vært *det geografiske virkeområdet for Samisk utviklingsfond* (SUF). (En oppdatert beskrivelse av hva som inngår i SUF-områdene er å finne i *Samisk statistikk 2008*). Publikasjonene inneholder også statistikk om særskilte samiske tema som

ikke er begrenset til SUF-området, som samisk språkbruk, reindrift og sametingsvalg.

Et viktig argument for valget av SUF er at dette er et geografisk område som Sametinget disponerer særskilte virkemidler for. For å kunne planlegge bruken og evaluere effekten av disse virkemidlene, har Sametinget uansett behov for data som kan belyse både dagens tilstand og endringer over tid i det aktuelle området. Denne måten å avgrense samiske bosettingsområder på har imidlertid også klare svakheter. En av de vesentligste svakhetene er at SUFs geografiske virkeområde kun dekker områder nord for Saltfjellet. Dermed faller hele det sørsamiske bosettingsområdet utenfor. En annen svakhet med områdeavgrensningen er at samisk bosetting i byer og større tettsteder ikke fanges inn.

I denne rapporten har vi måttet basere oss på eksisterende datakilder. Data fra de to publikasjonene som foreligger (*Samisk statistikk 2006* og *Samisk statistikk 2008*) har vært sentrale og dels gitt føringer for både valg av tema og innhold. Det ligger ikke innenfor analysegruppens mandat å utvikle ny statistikk, eller utarbeide nye metoder for produksjon av samiskrelatert statistikk. Vi oppfatter det likevel som en viktig oppgave å peke på de hull som finnes, og antyde mulige veier å gå for å forbedre grunnlaget for samisk statistikk (Når det gjelder hull i statistikken er dette omtalt under hvert kapittel i rapporten).

2.4 Forbedring av datagrunnlaget

Et viktig utgangspunkt for å forbedre datagrunnlaget er å kunne identifisere en noenlunde sikker populasjon av samer. Svakheten ved dagens geografisk baserte statistikk er at den ikke er presis nok. Vi vet at mange samer er bosatt utenfor det valgte bosettingsområdet, og at mange ikke-samer er bosatt innenfor. I tillegg mangler som nevnt hele det sørsamiske bosettingsområdet som ikke omfattes av SUFs geografiske virkeområde.

Det optimale ville selvsagt være å ha et fullverdig register over den samiske befolkningen. Det vil gi god fleksibilitet og i stor grad gi muligheter til å lage den statistikken en måtte ønske. Nå eksisterer det ikke noe alminnelig ønske verken i Norge ei heller i en del andre land om å registrere etnisk tilhørighet i offentlige registre. Dermed synes ikke dette å være en realistisk vei å gå. En alternativ metode er å etablere en statistisk populasjon basert på informasjon fra ulike individbaserte datakilder hvor samer er inkludert. Ved å kombinere disse datakildene og samtidig utnytte familie- og slektsrelasjoner, vil en kunne etablere en populasjon med forhåpentligvis tilfredsstillende representativitet.

Selv om det ikke finnes noe heldekkende register over den samiske befolkningen, finnes det noen registre med oversikt over deler av den samiske befolkningen. De samene som er identifisert gjennom disse datakildene utgjør en utgangspopulasjon. Ved hjelp av data fra Folkeregisteret er det mulig å identifisere slektninger til disse samene. Mange av disse er personer som regner seg selv som samer. Avhengig av type slektskap er det større eller mindre sannsynlighet for at den enkelte person er same. Metoden vil gi en utvidet populasjon som kan gi et bredere statistisk bilde av den samiske befolkningen enn eksisterende statistikk. Det største kvalitetsproblemet er begrensningene som ligger i Folkeregisteret i form av manglende relasjoner mellom faktiske slektninger. I tillegg kan det finnes eventuelle skjevheter i registrene over samer, på grunn av sameslekter som ikke er representert i noen av registrene.

Uansett betyr dette at det kan være hensiktsmessig å studere aktuelle datakilder nærmere for å se hvilke muligheter de gir. Videre er det da interessant å se hvilke kilder som foreligger, og som kan danne grunnlaget for en utvidet statistikk om samer.

2.5 Aktuelle datakilder

- Sametingets valgmanntall (12.800)
- Saminor, en helseundersøkelse rettet mot samer i Nord-Norge (2.100/5.900)
- Reindrifftsforvaltningens register (2.900)
- Finnmarksundersøkelsene, en helseundersøkelse i Finnmark (3.700)
- Folke- og bolig tellingen 1970 (9.200)
- Ungdomsundersøkelsen i Nord Norge 2003-05” (5000)

2.5.1 Sametingets valgmanntall

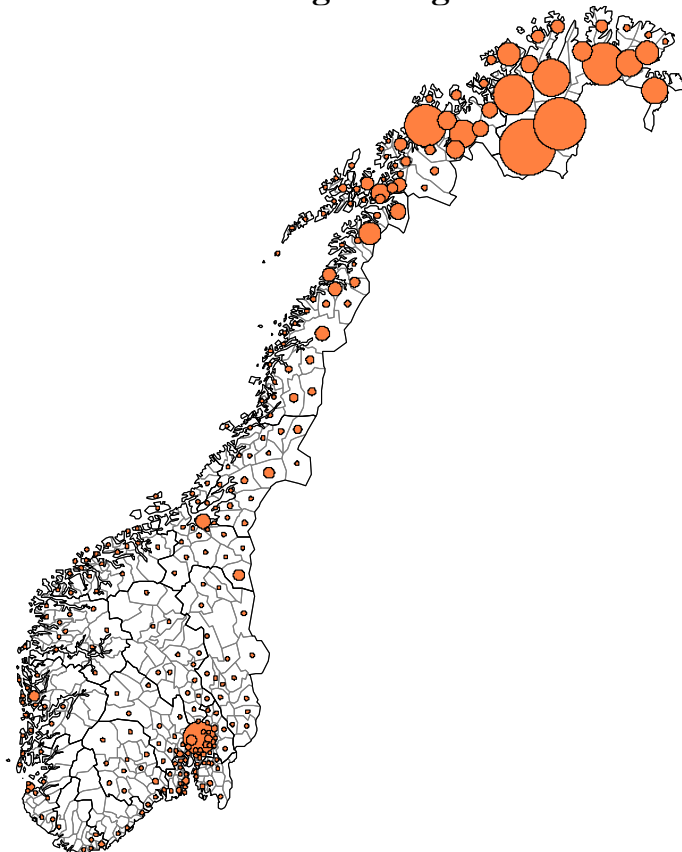
Her foreligger opplysninger om hvem som etter kriteriene i Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (Sameloven) har registrert seg som stemmeberettiget ved sametingsvalg. Disse registreringene utgjør det såkalte *samemanntallet*. Samemanntallet er imidlertid etablert som et *valgmanntall*, og bare en ukjent andel av de som formelt har rett til å registrere seg her har gjort det.

Kriteriet for å melde seg inn i samemanntallet er at man 1) snakker samisk selv eller har minst en forelder, besteforelder eller oldeforelder som har eller hadde samisk som dagligspråk, og 2) om man føler seg som same. Det finnes ingen registeropplysninger om noen av de to kriteriene. Dermed er en registrering i

mantallet fullt og helt avhengig av egenrapportering. Per 2008 var 12.800 personer registrert i mantallet.

Valgmanntallet er en sentral kilde for en eventuell individbasert statistikk, da dette er et register med mange personer, som oppdateres løpende.

Figur 2.1 Innmeldte i Sametingets valgmanntall etter kommune 2005

Tabell 2.1 Innmeldte i Sametingets valgmanntall som prosent av befolkning 18 år og over. 2007. Kommuner i Troms og Finnmark

1901 Harstad	0,5	1929 Berg	0,6	2014 Loppa	3,6
1902 Tromsø	1,8	1931 Lenvik	0,9	2015 Hasvik	5,0
1911 Kvæfjord	0,8	1933 Balsfjord	1,1	2017 Kvalsund	16,9
1913 Skånland	7,1	1936 Karlsøy	1,2	2018 Måsøy	7,3
1915 Bjarkøy	-	1938 Lyngen	6,8	2019 Nordkapp	3,4
1917 Ibestad	0,1	1939 Storfjord	10,7	2020 Porsanger Porsángu	20,3
1919 Gratangen	5,4	1940 Gaivuotna Kåfjord	20,5	2021 Kárásjohka Karasjok	62,3
1920 Lavangen	10,9	1941 Skjervøy	2,1	2022 Lebesby	16,8
1922 Bardu	0,6	1942 Nordreisa	3,3	2023 Gamvik	8,4
1923 Salangen	1,2	1943 Kvænangen	10,7	2024 Berlevåg	2,5
1924 Målselv	0,6	2002 Vardø	0,9	2025 Deatnu Tana	37,4
1925 Sørreisa	1,8	2003 Vadsø	5,8	2027 Unjarga Nesseby	47,2
1926 Dyrøy	1,2	2004 Hammerfest	3,8	2028 Båtsfjord	1,3
1927 Tranøy	0,9	2011 Guovdageaidnu Kautok.	68,4	2030 Sør-Varanger	4,7
1928 Torsken	0,8	2012 Alta	6,3		

2.5.2 Saminor

Saminor er et forskningsprosjekt gjennomført i 2003-2004. Prosjektet er basert på et samarbeid mellom Senter for Samisk Helseforskning og Folkehelseinstituttet, og ble gjennomført i utvalgte kommuner i Finnmark, Troms, Nordland og Trøndelag. Valg av kommuner ble gjort i forhold til andel samer i kommunen iht. folketelling av 1970 (Aubert). Kommuner med en samisk befolkningsandel på rundt ti prosent i 1970 ble inkludert. I tillegg tok man med enkelte kommuner med noe mindre andel. I en del kommuner ble bare enkelte kretser tatt med.

Utvalget består av 27.986 personer, det vil si alle personer i undersøkelsesområdet født i perioden 1925-1967 samt i 1973 for undersøkelsen i 2003, og tilsvarende de som er født i 1925-1968 og i 1974 for undersøkelsen i 2004. 16.865 personer deltok i undersøkelsen, noe som gir en svarprosent på 61. Undersøkelsen er først og fremst en helseundersøkelse, der deltakerne i tillegg ble spurt om blant annet etnisk bakgrunn.

Saminor gir data med sikker identifisering av minst 2.135 samer med to foreldre og fire besteforeldre som var samer, og til sammen 5.867 personer med samisk tilknytning.

2.5.3 Reindrifftsforvaltningens register

Å drive med reindrift er en eksklusiv rettighet i Norge, som kun er forbeholdt samer. For at en same skal ha tillatelse til å drive med reindrift, må dessuten enten foreldre eller besteforeldre ha drevet med reindrift. Reindrifftsforvaltningen fører register over personer tilknyttet reindrift. I dette registeret finnes det kun personer som har fått tildelt reinmerke. De registrerte er derfor som hovedregel samer. Unntaket er ikke-samer som gifter seg inn i reindriftsfamilier.

Tabell 2.2 Personer tilknyttet reindrift per 31. mars 2007, etter kjønn og tilhørighet til reindriftsenheten

Geografisk område	I alt	Kjønn		Status i reindriftsenhet			
		Menn	Kvinner	Ledere Ektefelle/samboer	Husstand	Andre	
Hele landet	2 815	1 463	1 352	550	282	1 130	853

Dette er et oppdatert register som pr 31. mars 2007 besto av 2.815 personer som i all hovedsak er samer. Registeret inneholder også barn fra og med 0 år. I motsetning til de andre registrene er det registrert hele familier her. Også den

delen av den sørsamiske befolkningen som driver med reindrift er med i dette registeret.

2.5.4 Finnmarksundersøkelsene

I tidsrommet 1974-2000 er det gjennomført til sammen fem store helseundersøkelser i Tromsø kommune, og seks i Finnmark fylke. Disse har vært gjennomført som et samarbeid mellom Institutt for Samfunnsmedisin (ISM) og Statens Helseundersøkelser (SHUS). Undersøkelsene er skjemabaserte og kombinert med fremmøte, der somatiske tilleggsundersøkelser er utført. Undersøkelsene hadde de første årene hovedsaklig hjerte- og karlidelser som mål, men etter hvert ble den utvidet til å omfatte en rekke andre helsevariabler. I disse undersøkelsene lå det også en kartlegging av etnisk tilhørighet til de som deltok. Her er noen hovedtall (Westlund og Sjøgaard):

Tabell 2.3 Svar på spørsmål Er to eller flere av Deres besteforeldre av samisk ætt?

	Antall svar	Samisk ætt		
		Ja	Nei	Vet ikke
Menn	9 239	20,0	64,2	15,8
Kvinner	8 972	20,7	66,2	14,8

Dette gir 3.705 personer med to eller flere besteforeldre av samisk ætt. Siden avgrensningen går kun på besteforeldre, gir den mindre klare tilknytninger til det samiske enn i kilder der den enkelte svarer direkte på om han/hun selv regner seg som en same. Dataene ville uansett gitt et viktig bidrag til det puslespillet det er å konstruere en populasjon til bruk i samisk statistikk.

2.5.5 Folke-og boligtellingen 1970

Ved Folke- og boligtellingen i 1970 fikk bosatte i noen nordnorske kommuner (og deler av kommuner) et ekstra spørreskjema om samisk bakgrunn. Spørsmålene dreide seg bl.a. om en oppfattet seg selv som same og bruk av samisk språk.

Det blir påpekt (Aubert) at det i denne undersøkelsen finnes en del feilkilder. Den viktigste er at spørsmålene i mange distrikter ble opplevd som kontroversielle og ømtålige, noe som kan ha ført til at tellingslederne har kviet

seg for å levere det spesielle skjemaet for sametellingen til alle som burde fått det.

Tabell 2.4 Personer i de utvalgte tellingskretsene i Nordland, Troms og Finnmark etter svar på spørsmål om personen regner seg selv som same

Fylke	Folke- mengde i alt i kretsene	Regner seg som same	Regner seg ikke som same	Usikker	Ønsker ikke å svare	Ubesvart
Nordland	14 760	668	6 015	111	159	7 807
Troms	31 160	944	12 817	746	333	5 320
Finnmark	67 954	7 563	53 842	1 775	1 321	3 453
Nord-Norge i alt	113 874	9 175	83 674	2 632	1 813	16 580

Det er mye interessant å hente ut av Folke- og boligtellings fra 1970. Totalt svarte 9.175 personer at de regnet seg som samer. Vi merker oss også at vel 18 000 personer krysset av for at de ikke ønsket å svare på spørsmålet, eller lot spørsmålet stå ubesvart. Tallene viser også at 10.500 hadde samisk som førstespråket. Nesten 17.000 hadde minst én forelder med samisk som førstespråk.

2.5.6 Ungdomsundersøkelsen i Nord Norge

Ungdomsundersøkelsen i Nord-Norge var en spørreskjemaundersøkelse som ble gjennomført i tidsrommet 2003-2005 ved alle tiendeklasser i Nord-Norge. Undersøkelsen omfattet vel 3100 ungdommer og hadde en svarprosent på 85. Etnisitetsforhold var et sentralt tema, og samisk etnisitet ble definert ut fra såkalte objektive kriterier som samisk språkkompetanse hos besteforeldre, foreldre og ungdommen selv, samt oppgitt samisk etnisitet hos enten foreldre eller ungdom. Subjektiv etnisitet var egendefinert samisk tilhørighet.

Undersøkelsen viste at 9,2 prosent av alle tiendeklassinger i Nord-Norge kunne defineres som samiske utfra objektive kriterier. Tallene viste stor variasjon mellom fylkene hvorav 31 prosent av ungdom i Finnmark, 11 prosent i Troms og 5 prosent i Nordland kunne defineres som samiske. Imidlertid var andelen som identifiserte seg som samer noe lavere (8,5 prosent), med hhv 4 prosent, 8 prosent og 26 prosent for Nordland, Troms og Finnmark. Man må forutsette en viss underrapportering av samisk tilhørighet hos dagens ungdom, da ikke alle har kunnskap om etniske forhold i familien både på grunnlag av manglende overføring av kunnskap fra foreldre og besteforeldregenerasjonen, og stigma knyttet til samisk identitet.

2.6 Andre kilder

Det finnes i tillegg en del andre kilder som gir en god del opplysninger om det samiske samfunnet, men som ikke er bygd på personstatistikker. En del av disse er nettbaserte og oppdateres. Her nevnes også en del rapporter og undersøkelser som gir opplysninger om tallmateriale.

2.6.1 Samiske og urfolksrelaterte hoved- og masteroppgaver og doktoravhandlinger.

Alle utgivelser på dette nivået fra høgskoler og universitet i perioden 1990 til 2008, hovedsakelig fra Norge, ligger på denne nettsiden:
<http://uit.no/ub/8446/3522>

2.6.2 Sámi Oahpponeahtta, Samisk Læringsnett

Samisk Læringsnett er en nettportal for samiske skoler og barnehager, både for elever, foreldre og ansatte
http://www.skolenettet.no/moduler/Module_FrontPage.aspx?id=16547&epslanguage=NO

2.6.3 GSI Grunnskolens informasjonssystem

Nasjonalt nettsted for informasjon om grunnskolen i Norge. Nettstedet gir også opplysninger om samisk språk i grunnskolen, dette går under kapitlet målform.
<http://www.wisweb.no/servlet/wisweb.ViewData?TemplateId=621&Id=692>

2.6.4 Lytterundersøkelser

Inntil nylig har NRK sameradioen i samarbeid med et privat gallupselskap benyttet Sametingets valgmanntall i utvelgelsen av kandidater til seer- og lytterundersøkelser. Sametinget har det siste året ikke gitt tillatelse å benytte registret, og derfor benyttes i dag beboere i de ulike kommunene som informanter ved slike undersøkelser.

2.6.5 "Ung i nord"

Dette er en spørreundersøkelse blant omlag 3000 ungdommer mellom 15 og 19 år fra fleretniske områder i Nord-Norge i perioden 1993 – 95, med en oppfølgingsstudie tre år seinere. Undersøkelsen hadde mange spørsmål om etnisitet men, disse ble anonymisert.

2.6.6 Undersøkelser om bruken av samisk språk

Undersøkelsen ble foretatt i løpet av 1999 og 2000 i forbindelse med Samisk språkråds rapport til Sametinget. Rapporten tar for seg bruk av samisk språk blant privatpersoner i samiske områder, i offentlig regi, og blant bedrifter og organisasjoner. Vider ser rapporten på offentlige institusjoners bruk av samisk i forhold til Samelovens språkregler. Her settes også fram forslag til bevaring og styrking av samisk språk, med utgangspunkt i resultatene fra undersøkelsen.

2.6.7 Statistikk basert på ulike tilbud og utgivelser

Sametinget utarbeider statistikk for sine virkeområder i avdelingen for administrasjon, avdelingen for opplæring, språk og kultur og i avdelingen for rettigheter, næring og miljø.

2.6.8 Sametinget i navn og tall

Det er utarbeidet statistisk materiale i bokform over de fire første valgperiodene i Sametingets historie. Bøkene tar for seg valgdeltakelse og valgresultater fra de ulike valgkretsene, og presentasjon av de valgte representantene.

2.7 Oppsummering

Hver av disse datakildene gir informasjon som kan bidra til å etablere en sikrere populasjon av samer. Nå vil det være slik at disse kildene er delvis overlappende, og ikke alle som kan definere seg som same er å finne i noen av dem. Det vil derfor ikke være mulig å etablere en ”korrekt” populasjon. Likevel kan informasjonen utnyttes til å skape en slags statistisk populasjon som kan gi grunnlag for en mer omfattende samisk statistikk enn vi har i dag.

En representativ statistisk populasjon over den samiske befolkning ville gjort det mulig å publisere de fleste typer individbasert statistikk som vi ellers lager for den norske befolkning: Demografisk statistikk som alder, kjønn, fruktbarhet, dødelighet, flyttinger osv., samt statistikk om helse, utdanning, inntekt, arbeidsmarkedstilknypning og andre områder.

En relativ stor utfordring er å få tilgang til disse datakildene. SSB fikk gjennom prosjektet *Samiskrelatert statistikk i Norge* i oppdrag å utrede mulighetene for en individbasert samestatistikk. Konklusjonen fra denne utredningen var at bare to av de nevnte datakildene, FoB1970 (som er SSBs egne data) og Reindriftsforvaltningens register, var tilgjengelig for videre utredning. Både fra Finnmarksundersøkelsen, Saminor og Sametingets valgmanntall fikk SSB avslag på søknaden om å få utnytte dataene til den aktuelle utredningen. Med avslag fra disse sentrale kildene var datagrunnlaget for tynt til å teste muligheten for å lage en populasjon av tilfredsstillende kvalitet. Reindriftsforvaltningens register gir en svært god oversikt over personer i reindriften, men har ikke med noen samer utenfor reindriften. Dataene fra Folke- og bolig tellingen 1970 er 38 år gamle og kan ikke brukes annet enn sammen med andre registre.

Problemet med å få tilgang til de aktuelle datakildene kan delvis henge sammen med at begrepet individbasert statistikk er uvant, og at en oppfatter en slik statistikk som identifiserende. At det lages individbasert statistikk betyr ikke at det er mulig å identifisere individer i statistikken. Det lages ikke statistikk over individer, men over den samiske befolkningen som gruppe, enten i hele landet, eller fordelt på ulike regioner. Dette er som tidligere nevnt, den samme metode som all befolkningsstatistikk i Norge er basert på.

Selv med tilgang til alle de nevnte datakildene, er det ikke uten videre gitt at det lar seg gjøre å komme fram til en populasjon av samer og personer med ulike former for samisk tilknypning som er god nok til å lage kvalitetsmessig tilfredsstillende statistikk. Bare en utredning og pilot kan gi svar på det. Det er Analysegruppens oppfatning at en slik utredning vil være hensiktsmessig å gjennomføre. Vi anbefaler derfor at spørsmålet om tilgang til de aktuelle

datakildene som kan danne grunnlag for en slik utredning blir vurdert på nytt av de respektive myndigheter og organer.